

KUNT, M., LECHNER, T. *Spisová služba*, Praha, Leges 2015, 400 stran.

Není mnoho oblastí výkonu veřejné správy, které by byly tak důležité pro její chod a současně podceňované a přehlížené, jako je spisová služba. Přitom jde o jeden z nejdůležitějších informačních systémů, bez něhož se nemůže obejít prakticky žádná instituce a tento význam se projevuje markantně právě v okamžiku, kdy začne fungovat vadně nebo dokonce vůbec. O tom ostatně svědčí i stručný historický přehled vývoje regulace spisové služby od 18. století, zařazený v úvodu recenzované knihy, z něhož mimo jiné plyne, jakou důležitost jí přiznávaly vlády od samotných prahů moderních států.

Na tomto významu neztrácí spisová služba nic ani v současnosti, kdy se jejím přímo definičním znakem stává, že v ní významnou a stále stoupající roli sehrává implementace prvků, řazených pod označení e-government, což souvisí i s narůstajícím počtem informací, s nimiž se aparát orgánů veřejné moci musí vypořádat.

Autoři předesílají, že kniha má popsat výkon spisové služby od její úvodní fáze, již představuje přijetí dokumentu, přes jeho oběh až k závěrečnému okamžiku existence dokumentu, tedy skartaci, resp. archivaci. Naplnění tohoto záměru není, jak patrně, úkolem snadným, protože zde nepostačuje pouhá znalost právní úpravy, ale je nutné být důkladně seznámen s ryze technickou stránkou věci a těch otázek, u nichž se v praxi častěji objevují problémy.

V souvislosti s regulací této oblasti, je upozorněno na dvě důležité skutečnosti. Předně, jde sice o oblast, která je „kodifikována“, základní matérii zde představuje poměrně obsáhlý zák. č. 499/2004 Sb., o archivnictví a spisové službě, a několik prováděcích vyhlášek k němu, nicméně týká se jí ještě celá řada dalších právních předpisů (např. zákon o elektronickém podpisu, zákon o základních registrech či zákon o elektronických úkonech a autorizované konverzi dokumentů). Vzhledem k tomu, že řadu úkonů, které následně ovlivňují oběh dokumentů lze provádět v elektronické podobě (typicky podání, doručování a podepisování), což má vliv na jejich další zpracování při výkonu spisové služby, je třeba vzít v úvahu i správný řád a oba hlavní justiční procesní předpisy.

Poukázáno je na význam mezinárodních ISO norem a českých technických norem, týkajících se především technické stránky spisové služby, jejichž vydání zákon o archivnictví a spisové službě předvídá. Z těchto je zdůrazněno místo národního standardu pro elektronické systémy spisové služby, který stanoví požadavky na elektronické systémy spisové služby a jehož implementace zajišťuje kompatibilitu s příslušnými systémy jiných, zejména evropských zemí.

Přehledně, a to i v podobě instruktivní tabulky, je dále vymezen okruh subjektů, tzv. původců, kteří jsou povinni vést spisovou službu v úplnosti nebo částečně a v tomto rámci jsou zmíněni ti z nich, kteří musí zajistit její výkon v elektronické podobě a zbylí, jimž dává zákon možnost volby, zda tak budou činit v podobě listinné nebo elektronické.

Vlastnímu rozboru spisové služby předchází přehled některých základních pojmů, které jsou v této oblasti častěji frekventované, jako je informace, spis, dokument, záznam, písemnost a původce. Řada z nich má sice svoji legální definici či explikaci, v níž však mnohdy chybí obsahová stránka, kterou autoři usilují interpretovat.

To má svůj nezanedbatelný význam pro aplikační praxi, jíž pouhý popis tak, jak se s ním setkává v normativních textech, nemůže poskytnout dostatečnou oporu při realizaci předepsaných postupů.

Jádro práce je soustředěno ve 3. kapitole, kde nalézáme rozbor výkonu spisové služby, po stránce hmotněprávní i procesní, s ohledem na jednotlivé fáze tvorby a oběhu dokumentů. Autoři zde podávají zasvěcený a detailní přehled různých, zdánlivě běžných úkonů, s nimiž se lze v praxi setkat na každém kroku, jako je příjem písemností, jejich evidence či odesílání, s jejichž realizací při zajištění spisové služby souvisí množství povinností a náležitostí. Jako pomyslná červená nit se zde táhne skutečnost, že dominující se stává elektronická podoba spisové služby, a to jak při komunikaci (vnitřní i externí), tak i na ni navazující tezaurování, podepisování a v konečné fázi skartaci či archivování. Tomu odpovídá také pozornost, která je věnována věcné stránce spisové službě, jejím technickým aspektům jako je datový formát digitálních dokumentů, zveřejňování informací o elektronické podatelně či jednoznačnému identifikátoru dokumentů, bez nichž by celý systém nemohl fungovat.

Zvláště je zmíněn proces archivace, kde je opět upozorněno na specifika, která přináší digitalizace dokumentů.

Závěr této kapitoly je věnován kontrole a dozoru v oblasti spisové služby, a to jak z hlediska jejich institucionálního zajištění, tak i pravomocí příslušných správních orgánů.

Třebaže je výkon spisové služby samozřejmě realizován v rámci, který určují právní předpisy, nepřehlédnutelný význam pro její bezproblémové fungování mají vnitřní předpisy původců, zejména spisový řád. Jejich obsah přitom mnohdy závisí na tom, nakolik jsou ti, kteří je vytvářejí, resp. oficiálně vydávají, schopni do něj promítnout již zmíněné technické normy. Ve čtvrté kapitole proto dává práce konkrétní návody, jak je třeba při jejich zpracování a zavádění postupovat, a to opět s akcentem na elektronické formy dokumentů. Zvláště je zde upozorněno, jak nakládat s některými specifickými druhy písemností, zejména účetních, týkajících se stavebního řízení a matrik.

V závěru je stručně pojednáno o archivech, kde je zmíněna jejich soustava a možnosti širší využití dokumentů, které jsou v nich uloženy.

Práce je doplněna vzory některých vnitřních předpisů, např. spisového řádu a spisového a skartačního řádu pro obce s rozšířenou působností.

Kniha je zamýšlena v první řadě jako praktická příručka pro všechny instituce, které stíhá povinnost vést spisovou službu, a ty v ní mohou nalézt fundovanou odpověď snad na každou otázku, která s ní souvisí. Co přitom nelze přehlédnout, je důraz na potřebu komplexního přístupu k jejímu zajištění, který v souvislosti s několikrát vzpomenutou elektronizací a digitalizací, se bude prosazovat stále intenzivněji.

Pavel Mates